

สถานการณ์สินค้าปลาทูน่าและผลิตภัณฑ์ ในช่วง 6 เดือนแรก ปี พ.ศ. 2562

นเรศ กิจจาพัฒน์พันธ์

1.สถานการณ์ภายในประเทศ

1.1 ผลผลิตปลาโอ

ปลาโอดำและปลาโอลายที่นำมาขึ้นท่าองค์การสะพานปลาปัตตานี ซึ่งเป็นท่าสำคัญในการขึ้นปลาโอ โดยเรือไทย ในช่วง 6 เดือนแรก ปี พ.ศ. 2562 มีปริมาณ 7,760 ตัน แยกเป็นปลาโอดำ 4,656 ตัน (60%) และปลาโอลาย 3,104 ตัน (40%) มีปริมาณลดลง 42.9% เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี พ.ศ. 2561 ซึ่งมีปริมาณปลาโอรวม 13,591 ตัน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปริมาณปลาโอขึ้นท่าสะพานปลาปัตตานี ปี พ.ศ. 2554-2562 (ม.ค.-มิ.ย.)

ปี	ปริมาณ (ตัน)			อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)		
	โอดำ	โอลาย	รวม	โอดำ	โอลาย	รวม
2554	6,455	4,303	10,758			
2555	7,846	5,231	13,077	+21.6	+21.6	+21.6
2556	8,379	5,586	13,966	+6.8	+6.8	+6.8
2557	9,564	6,376	15,940	+14.1	+14.1	+14.1
2558	8,259	5,506	13,765	-13.6	-13.6	-13.6
2559	7,928	5,285	13,213	-4.0	-4.0	-4.0
2560	7,736	5,157	12,893	-2.4	-2.4	-2.4
2561	11,294	7,529	18,823	+46.0	+46.0	+46.0
2561 (ม.ค.-มิ.ย.)	8,155	5,436	13,591			
2562 (ม.ค.-มิ.ย.)	4,656	3,104	7,760	-42.9	-42.9	-42.9

ที่มา: องค์การสะพานปลา

1.2 การตลาดและการค้า

1.2.1 การนำเข้า

การนำเข้าปลาทูน่าและผลิตภัณฑ์ ในช่วง 6 เดือนแรก ปี พ.ศ. 2562 มีปริมาณรวมทั้งสิ้น 346,394 ตัน คิดเป็นมูลค่า 18,758 ล้านบาท โดยส่วนใหญ่เป็นปลาทูน่าสดแช่เย็นแช่แข็งซึ่งเป็นวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตปลาทูน่ากระป๋อง ปริมาณ 339,718 ตัน มูลค่า 17,821 ล้านบาท ทั้งปริมาณและมูลค่าลดลง 24.6% และ 22.6% ตามลำดับ เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี พ.ศ. 2561 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 2 ทั้งนี้การนำเข้าวัตถุดิบปลาทูน่าส่วนใหญ่มาจากประเทศ ไต้หวัน (18.9%) เกาหลีใต้ (12.0%) ไมโครนีเซีย (10.1%) มัลดีฟส์ (7.8%) จีน (6.7%) อาเซียน (5.7%) คิริบาส (4.8%) ญี่ปุ่น (4.7%) สหรัฐอเมริกา (4.6%) และประเทศอื่นๆ (24.7%) เมื่อเทียบจากมูลค่าการนำเข้าปลาทูน่าสดแช่เย็นแช่แข็งทั้งหมด

ตารางที่ 2 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าวัตถุดิบปลาทูน่า * ปี 2556 – 2562 (ม.ค.-มิ.ย.)

ปี	ปริมาณ(ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
2556	760,985	49,428
2557	700,289	36,819
2558	671,351	30,684
2559	737,575	40,265
2560	708,255	45,308
2561	850,403	43,645
2561 (ม.ค.-มิ.ย.)	450,347	23,010
2562 (ม.ค.-มิ.ย.)	339,718	17,821
อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)	-24.6	-22.6

หมายเหตุ : * เฉพาะรหัสพิกัดสินค้า 0302 0303 และ0304

ที่มา : กองนโยบายและยุทธศาสตร์พัฒนาการประมง โดยความอนุเคราะห์ข้อมูลจากกรมศุลกากร

ในส่วนของการนำเข้าปลาทูน่าโดยกองเรือต่างชาติที่นำขึ้นท่าเทียบเรือทางภาคใต้ของประเทศไทยนั้น ในช่วง 6 เดือนแรก ปี พ.ศ. 2562 มีปริมาณ 56,920 ตัน มูลค่า 3,680 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปีก่อน ในช่วงเดียวกันทั้งปริมาณและมูลค่าลดลง 19.1% และ 22.3% ตามลำดับ ซึ่งแบ่งเป็นชนิดของปลาทูน่าตามสัดส่วนปริมาณการนำเข้า ได้แก่ Skipjack 61.4% Yellowfin 25.4% Albacore 10.3% Bigeye 2.8% และปลาทูน่าอื่นๆ 0.1% โดยมีสัดส่วนมูลค่าการนำเข้าจากประเทศต่างๆ ได้แก่ ไนโครนีเซีย 19.3% อินโดนีเซีย 18.1% หมู่เกาะมาร์แชลล์ 17.4% หมู่เกาะโซโลมอน 7.2% จีน 6.6% ตุวาลู 5.1% ใต้หวัน 4.5% เวียดนาม 3.4% มัลดีฟส์ 2.4% เซเชลส์ 2.1% และประเทศอื่นๆ 13.9% (กองควบคุมการค้าสัตว์น้ำและปัจจัยการผลิต กรมประมง)

ราคาวัตถุดิบปลาทูน่านำเข้าเฉลี่ยช่วง 6 เดือนแรก ปี พ.ศ. 2562 มีราคาเฉลี่ย 1,533 USD/ตัน (ประมาณ 48,443 บาท/ตัน) เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนราคาลดลง 4.7% (1,610 USD/ตัน)

รายละเอียดแสดงในรูปที่ 1

รูปที่ 1 ราคาสดคิปแฉึกแช่แข็งในตลาดประเทศไทย

ที่มา : INFOFISH Trade News

1.2.2 การส่งออก

การส่งออกปลาทูน่าและผลิตภัณฑ์ ในช่วง 6 เดือนแรก ปี พ.ศ. 2562 ไทยมีการส่งออกปริมาณ 271,976 ตัน มูลค่า 34,762 ล้านบาท โดยส่วนใหญ่ 94% เป็นปลาทูน่ากระป๋องและผลิตภัณฑ์ ปริมาณ 263,598 ตัน มูลค่า 33,882 ล้านบาท เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี พ.ศ. 2561 ทั้งปริมาณและมูลค่า เพิ่มขึ้น 10.2% และ 0.8% ตามลำดับ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาถึงการส่งออกปลาทูน่าในเชิงมูลค่า ประเทศคู่ค้าที่สำคัญ คือ สหรัฐอเมริกา (21.6%) กลุ่มประเทศตะวันออกกลาง-15 ประเทศ (19.4%) กลุ่มประเทศแอฟริกา-47 ประเทศ (16.2%) ออสเตรเลีย (8.2%) ญี่ปุ่น (8.2%) กลุ่มประเทศอเมริกาใต้-12 ประเทศ (7.1%) แคนาดา (5.6%) และประเทศอื่นๆ (13.7%) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องและผลิตภัณฑ์ ปี พ.ศ. 2556 - 2562

ปี	ปริมาณ(ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
2556	550,884	80,065
2557	595,479	76,454
2558	551,427	66,040
2559	550,585	68,532
2560	481,748	69,273
2561	536,615	75,234
2561 (ม.ค.-มิ.ย.)	239,196	33,606
2562 (ม.ค.-มิ.ย.)	263,598	33,882
อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)	+10.2	+0.8

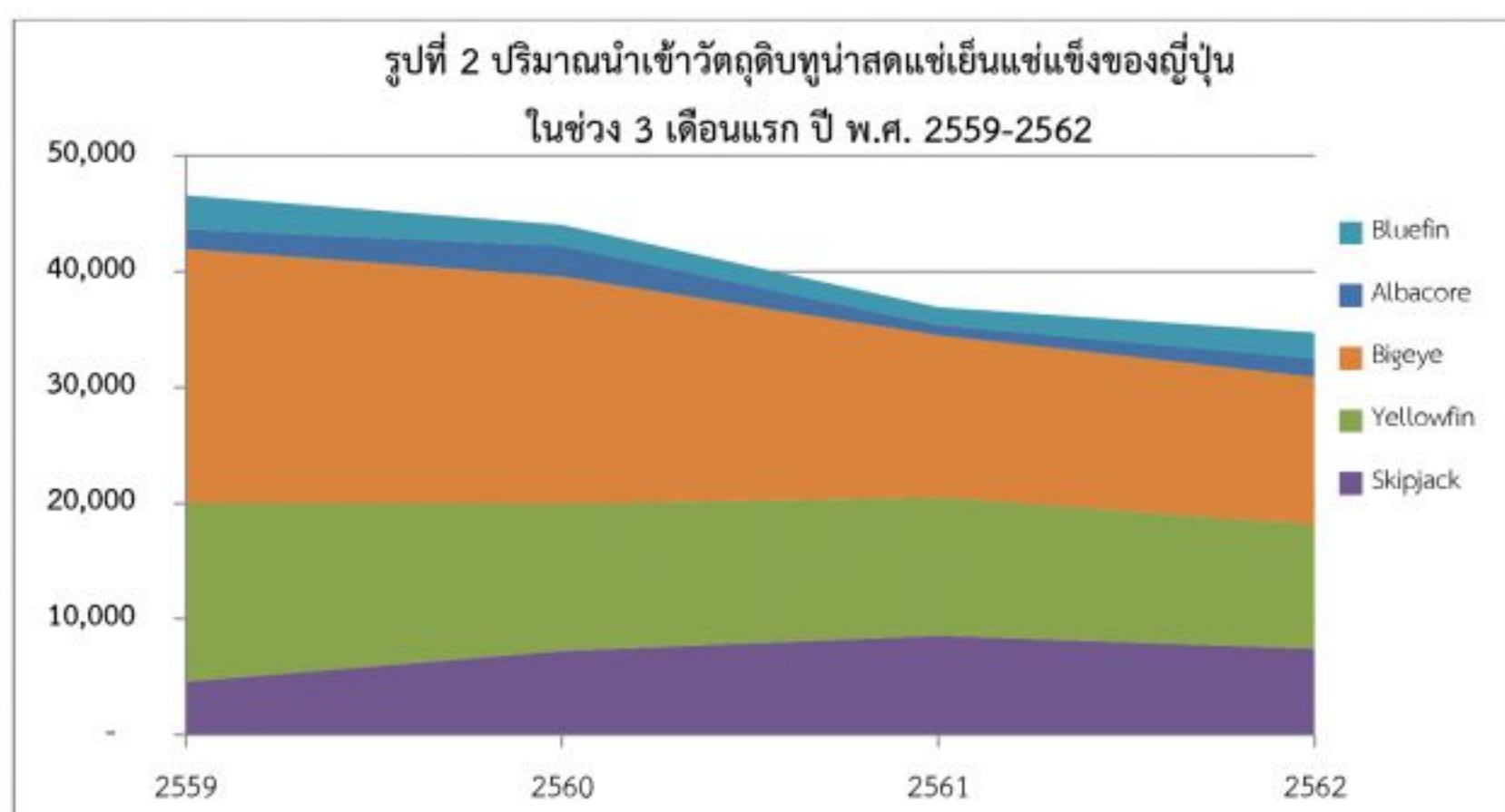
ที่มา : กองนโยบายและยุทธศาสตร์พัฒนาการประมง โดยความอนุเคราะห์ข้อมูลจากกรมศุลกากร

2. สถานการณ์ภายนอกประเทศ

2.1.สถานการณ์การผลิตปลาทูน่า

2.1.1 ปริมาณนำเข้าวัตถุดิบปลาทูน่าสดแช่เย็นแช่แข็งของญี่ปุ่น

ช่วง 3 เดือนแรก ปี 2562 มีปริมาณการนำเข้าวัตถุดิบปลาทูน่าสดแช่เย็นและแช่แข็งทั้งหมด 34,767 ตัน ลดลง 5.9% เมื่อเทียบกับปีก่อนในช่วงเดียวกัน ซึ่งแบ่งเป็น 1. ปลาทูน่าสดแช่เย็น ปริมาณ 2,887 ตัน (-5.7%) โดยชนิดที่มีปริมาณนำเข้ามากที่สุด คือ ปลาทูน่า Bluefin 1,463 ตัน (+5.9%) รองลงมาได้แก่ 1) ปลาทูน่า Yellowfin 775 ตัน (-7.3%) 2) ปลาทูน่า Bigeye 647 ตัน (-23.1%) 3) ปลาทูน่า Albacore 2 ตัน (ไม่เปลี่ยนแปลง) ส่วนปลาทูน่า Skipjack ไม่มีการนำเข้า และ 2. ปลาทูน่าสดแช่แข็ง ปริมาณ 31,880 ตัน (-5.9%) โดยชนิดที่มีปริมาณนำเข้ามากที่สุด คือ ปลาทูน่า Bigeye 12,090 ตัน (-8.0%) รองลงมาคือ 1) ปลาทูน่า Yellowfin 9,952 ตัน (-10.5%) 2) ปลาทูน่า Skipjack 7,461 ตัน (-13.2%) 3) ปลาทูน่า Albacore 1,600 ตัน (+81.2%) และ 4) ปลาทูน่า Bluefin 777 ตัน (+4เท่าตัว) รายละเอียดแสดงในรูปที่ 2

ที่มา : INFOFISH Trade News, No. 11/2019

2.1.2 สถานการณ์การผลิตทูน่ากระป๋องที่ประเทศฟิลิปปินส์

ณ ท่าขึ้นปลา General Santos Fish Complex มีปลาทูน่าขึ้นท่ารวมในปี 2561 ปริมาณ 240,560 ตัน โดยส่วนใหญ่เป็นสายพันธุ์ Skipjack และ Yellowfin ซึ่งมีปริมาณ 183,500 ตัน หรือคิดเป็นสัดส่วน 76% ของปริมาณวัตถุดิบทั้งหมด (ข้อมูลประมาณการโดยกรมการพัฒนากาการประมงฟิลิปปินส์ หรือ PFDA) ทั้งนี้ ในส่วนของปลาทูน่า Skipjack ซึ่งเป็นวัตถุดิบส่วนใหญ่ ในปี 2561 มีปริมาณ 169,000 ตัน แบ่งเป็นผลผลิตจากการจับโดยกองเรือในประเทศที่ใช้เครื่องมืออวนล้อมจับ คิดเป็น 30% และผลผลิตอีก 70% เป็นการจับโดยเรือต่างชาติ สำหรับวัตถุดิบจากการจับในประเทศซึ่งส่วนใหญ่มีตลาดหลักคือผู้บริโภคนในประเทศ มีราคาขายส่งอยู่ในช่วงระหว่าง 870 – 1,370 ดอลลาร์สหรัฐ/ตัน และวัตถุดิบปลาทูน่า Yellowfin มีปริมาณ 14,500 ตัน มีราคาขายส่งอยู่ในช่วงระหว่าง 2,590 – 4,900 ดอลลาร์สหรัฐ/ตัน สำหรับการขึ้นท่าปลาทูน่าตั้งแต่เดือน ม.ค. - ก.พ. 62 มีปริมาณทั้งหมด 38,700 ตัน แบ่งตามสัดส่วนได้เป็น ปลาทูน่า Skipjack

81.4% ปลาทูน่า Yellowfin 9% นอกนั้นเป็นสายพันธุ์อื่นๆ ทั้งนี้มีบริษัท ผู้ผลิตปลาทูน่ากระป๋อง จำนวน 6 แห่ง (จากทั้งหมด 8 แห่ง) ซึ่งมีแหล่งการผลิตอยู่ในเมืองทางตอนใต้ใกล้กับท่าขึ้นปลาแห่งนี้ และมีการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องในปี 61 ปริมาณ 77,800 ตัน ตลาดส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ เยอรมัน สหราชอาณาจักร ญี่ปุ่น และสเปน

2.1.3 สถานการณ์การผลิตทูน่ากระป๋องในประเทศไทย

ปริมาณการผลิตลดลงในช่วงกลางเดือนเม.ย.ที่ผ่านมาเนื่องจากเป็นช่วงเทศกาลสงกรานต์ซึ่งมีวันหยุดยาว 4-5 วัน จึงมีแรงงานไทยและต่างด้าวจำนวนมากเดินทางกลับภูมิลำเนา และบางส่วนลาหยุดงานไปอย่างไม่มีกำหนด ทำให้แรงงานที่กลับมาทำงานในช่วงปลายเดือนเม.ย.มีจำนวนน้อยลง และส่งผลกระทบต่อกำลังการผลิตปลาทูน่ากระป๋องของโรงงานหลายแห่ง อย่างไรก็ตาม เทศกาลสงกรานต์โรงงานผลิตปลาทูน่ากระป๋องของไทยยังคงมีสต็อกวัตถุดิบปลาทูน่า Skipjack จึงทำให้ราคาวัตถุดิบมีแนวโน้มลดลง

2.2 การตลาดและการค้า

ญี่ปุ่น 1) สถานการณ์ปลาทูน่าซาซิมิสดแช่เย็น ในช่วง 6 เดือนแรก ปี พ.ศ. 2562 ณ ตลาดปลา Toyosu โดยภาพรวมปริมาณขึ้นท่าวัตถุดิบแช่เย็นในช่วงต้นปีมีแนวโน้มลดลงและปรับตัวเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในช่วงกลางปี เนื่องจากทางตอนเหนือของประเทศญี่ปุ่นสามารถจับปลาทูน่าได้ปริมาณน้อยลง จึงทำให้วัตถุดิบปลาทูน่าจากการจับในประเทศส่วนใหญ่ได้จากทะเลทางตอนใต้ และจากการนำเข้าจากต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นปลาทูน่า Bluefin ขนาดใหญ่ และ Bigeye โดยนำเข้าจากประเทศ กรีซ นิวซีแลนด์ เม็กซิโก และออสเตรเลีย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวัตถุดิบเกรดคุณภาพดีและใช้เป็นวัตถุดิบทำซาซิมิ และซูชิ ในร้านอาหารระดับภัตตาคาร และโรงแรม

2) สถานการณ์ปลาทูน่าซาซิมิสดแช่แข็ง ในช่วง 6 เดือนแรก ปี พ.ศ. 2562 ณ ตลาดปลา Toyosu ปริมาณขึ้นท่าวัตถุดิบแช่แข็งมีแนวโน้มลดลงในช่วงไตรมาสแรกแต่ปรับตัวสูงขึ้นในไตรมาสสอง โดยเฉพาะในเดือน เม.ย. ซึ่งเป็นเทศกาลชมดอกซากุระบานระหว่างวันที่ 27 เม.ย. – 6 พ.ค. ทำให้ความต้องการบริโภคอาหารประเภทซาซิมิและซูชิในช่วงเวลาดังกล่าวเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ราคาวัตถุดิบแช่แข็งเฉลี่ยปรับตัวสูงขึ้นด้วย แต่เมื่อผ่านพ้นช่วงเทศกาล เมื่อความต้องการบริโภคลดลงในเดือน พ.ค. ปริมาณขึ้นท่าวัตถุดิบแช่แข็งจึงมีแนวโน้มลดลงเข้าสู่ระดับปกติ รวมถึงเมื่อเข้าสู่ช่วงฤดูฝนในเดือน มิ.ย. ร้านอาหารประเภทซาซิมิและซูชิจะได้รับผลกระทบ เนื่องจากสภาพอากาศที่มีฝนตก ทำให้การรับประทานอาหารนอกบ้านเกิดความไม่สะดวก ส่งผลให้ความต้องการบริโภคปลาทูน่าและระดับราคามีแนวโน้มปรับตัวลดลงในช่วงเวลานี้

3. ปัญหาและอุปสรรคการค้าสินค้าปลาทูน่าและผลิตภัณฑ์

1. การทำประมง IUU แม้จะไม่ได้กระทบต่ออุตสาหกรรมปลาทูน่ามากนักเมื่อเทียบกับสินค้าประมงอื่น เนื่องจากวัตถุดิบปลาทูน่าส่วนใหญ่ได้จากเรือต่างชาติซึ่งสามารถระบุแหล่งกำเนิดสินค้าได้ แต่การที่ประเทศไทยได้รับการพิจารณาปลดใบเหลือง จากสหภาพยุโรป เมื่อวันที่ 8 ม.ค. 62 จึงส่งผลต่อภาพลักษณ์และเป็นการยกระดับสินค้าประมงของไทยให้เป็นที่ยอมรับในสายตาผู้บริโภคในต่างประเทศมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ชาวประมง เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ยังคงต้องร่วมกันปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ เพื่อรักษามาตรฐานการทำประมงที่ดีและเป็นการช่วยฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลให้มีความยั่งยืนต่อไป

2. ปัญหาแรงงานบังคับในภาคอุตสาหกรรมประมงยังคงเป็นอุปสรรคที่ถูกนำมาใช้ในการกีดกันทางการค้าให้เกิดความเสียหายในด้านภาพลักษณ์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาพรวมของสินค้าประมงไทยซึ่งรวมถึงสินค้าปลาทูน่าด้วย ดังนั้นจึงควรมีการแก้ไขปัญหาย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของการใช้แรงงานในภาคอุตสาหกรรมประมงของไทย

3. อุตสาหกรรมปลาทูน่าของไทยจะได้รับผลกระทบของการทำประมง IUU จากประเทศผู้นำเข้าที่นำกองเรือจับปลาทูน่ามาขึ้นท่าในประเทศไทย จึงต้องมีระบบการออกหนังสือการแปรรูปสัตว์น้ำ (Processing Statement Endorsement :PSE) เพื่อตรวจสอบย้อนกลับแหล่งที่มาวัตถุดิบปลาทูน่า โดยกองตรวจสอบคุณภาพสินค้าประมง กรมประมง ได้มีการพัฒนาเข้าสู่ระยะที่ 2 แต่เนื่องจากระบบยังมีข้อจำกัดและต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามข้อกำหนดของ EU ที่ออกมาอยู่ตลอด จึงยังต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาระบบต่อไป ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีการเรียนรู้การใช้งานระบบที่พัฒนาเพื่อมารองรับข้อกำหนดอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ใช้งานและระบบการตรวจสอบย้อนกลับสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

แหล่งที่มาข้อมูล

1. ข้อมูลการส่งออก-นำเข้าปลาทูน่าและผลิตภัณฑ์. กลุ่มวิเคราะห์การค้าสินค้าประมงระหว่างประเทศ กองนโยบายและยุทธศาสตร์พัฒนาการประมง กรมประมง
2. ข้อมูลการขนถ่ายปลาทูน่าจากท่าเทียบเรือทางภาคใต้ของประเทศไทย กลุ่มควบคุมการนำเข้าส่งออก สัตว์น้ำและปัจจัยการผลิต กองควบคุมการค้าสัตว์น้ำและปัจจัยการผลิต กรมประมง
3. ข้อมูลปริมาณปลาโอขึ้นท่าเทียบเรือปัตตานี องค์การสะพานปลา
4. INFOFISH Trade News, No. 08/2019 - 11/2019